

Tanulmány a Cziráki Lajos komplex vizuális kultúra megyei tanulmányi versenyről

Milanovich Lászlóné

Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola és Szakgimnázium, Győr

A képzőművészeti vonalon teljesen egyedülálló értékeket felmutató verseny, a tanulmányi versenyek között is kuriózumnak számít. A 15 éve Győrhöz köthető megmérettetés főbb pedagógiai céljai mellett még két területre fókuszál: a tehetségigéretetek felkarolása, és a tehetségfejlesztést kiemelten megvalósító intézmények és azok kollégái közötti kapcsolatrendszer, együttműködés fenntartása, bővítése. A verseny kategóriái megszólítják az általános iskolát és a középiskolás korosztályt is. A beküldött alkotásokat, témákban és technikai megközelítésben is elemző tanulmány beszámol az elért eredményekről és a kor kihívásaira is választ adó újabb változások bevezetéséről, azok szükségességéről. Röviden ismerteti történetét és hogy mitől komplex tanulmányi verseny, korosztályonkénti lebontásban értékeli a 15 év tapasztalatait. A szűkebb és tágabb környezeti hatásokat is vizsgálva röviden beszámol az országban más megyeszékhelyeken is működő, vizuális kultúra területén zajló tanulmányi versenyekről. A téma kapcsán kitér a tantárgy struktúrájában fellelhető súlyozási problémákra, és az új NAT által generált, várható hatásokra, változásokra.

1. A verseny történetéről

Győr-Moson-Sopron megyében a Megyei Pedagógiai Intézet 2003-tól, minden évben szerepeltette a tanulmányi versenyek között a rajz későbbi nevén a rajz és vizuális kultúra tantárgyat. A Nemzeti Alaptantervben történő név- és tartalmi változásokat követte a verseny követelmény rendszere is. Így változtak a lebonyolítási, technikai, szervezési feltételei.

2007-ben, családja engedélyével felvette a győri kötődésű Cziráki Lajos Munkácsy-díjas festőművész, tanár nevét. A kiírásban megszólított korosztály, az általános iskola első évfolyamától a középiskola befejező 13. évfolyamáig. A névfelvétellel egy időben megalakult egy háromtagú kuratórium is, aminek az volt a feladata, hogy minden tanévben odaítélje a két legsikeresebb felkészítő tanárnak a Cziráki Lajos emlékdíjat.

2. A verseny tartalmi leírása

Az alsó tagozaton egy irodalmi mű (vers, mese, monda, elbeszélés) illusztrálása a versenyfeladat, méret és technikai megkötöttség nélkül. Az 5-6. évfolyamon természeti forma rajzi és szintaxi elemzése mellett formaredukciót, kompozíciós megoldásokat és a témához kapcsolódóan tárgyalást kell készíteni. 7-8. évfolyamon a tantárgy követelményrendszeréhez kapcsolódva mesterséges formákat kell projektszerűen feldolgozni.

A középiskolásoknak egy képalkotáson keresztül kell a rajzi tudásukat, a kompozíciós képességeiket, vizuális nyelvi ismereteiket megmutatni.

A tanulói művekből rendezett kiállításon kiemelten szerepelnek a díjazott alkotások. A kiállítás megnyitója után kerül sor a díjkiosztóra. Azoknak a tanároknak a munkáját, akiknek a tanítványa díjazott lett egy-egy emléklappal és könyvjutalommal köszöni meg a kuratórium.

3. Az új tematika: 2018/19

3.1. A verseny pedagógiai célja:

- tehetséggondozás;
- a képzőművészetek iránti érdeklődés fenntartása;

- személyiségfejlesztés, az identitás erősítése;
- az egyes művészeti technikákban való jártasság elmélyítése;
- az egyetemes művészettörténeti korszakokban való tudatosabb tájékozódás;
- pályaválasztás tudatossága.

3.2. A verseny korcsoportjai

A verseny négy korcsoportos, egyfordulós, a zsűri a beküldött munkákat értékeli.

A 7. évfolyamon kétfordulós, felmenő rendszerű.

- 1-4. évfolyamon illusztráció készítése, irodalmi, népmesei művekhez;
- 5-6. évfolyam, két témakörben, egy adott évi téma és a tanult művészettörténeti korszakok témakörében (tabló munka);
- 7-8. évfolyamon, két témakörben, egy adott évi téma és a tanult művészettörténet korszakok témakörében (tabló munka);
- 9-13. évfolyamon: az adott évi OKTV verseny témakörében, 5 témakörben, művészeti ágban lehet beküldeni pályázatokat (festészet, iparművészet, grafika, fotó, képregény).

A 7. évfolyamon a második forduló: a verseny helyszínén készülő 2 alkotás, aktuális kiírás szerint.

Vigaszági verseny csak ebben a korosztályban van, (egy, a házi versenyen győztes alkotás beküldése is lehet továbbjutó.)

3.3. A verseny szervezője és helyszíne: Győri Tánc-és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakgimnázium és Kollégium

3.4. A zsűri elnöke: Borbély Károly festőművész, mesteroktató

3.5. A verseny díjazása: az 1-3. helyezettek, ajándéktárgyakat, könyveket, okleveleket, a további résztvevők emléklapot kapnak.

4. A verseny népszerűsége

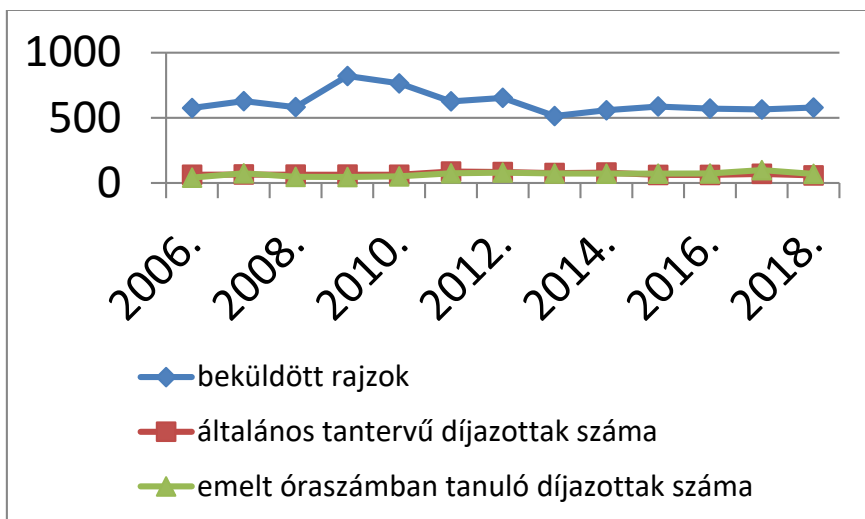
A tanulmányi versenyen részt vevő tanulók létszáma kezdetben évről-évre nőtt. Majd a tantárgyi óraszám csökkenése a beérkező versenyanyag számában is érezte hatását. A következő drasztikus változást, a pedagógus-életpálya modell bevezetése hozta. A pedagógusok túlmunkáját, a sok-sok ráfordított energiát már nem tudták az intézmények vezetői „értékelni”. Így voltak pedagógusok, akik már nem vállalták a tanulók versenyeztetését.

Kezdetben a Bezerédj-kastélyban volt a verseny kiállítási helyszíne, szervezője a kastély művelődés szervezője, Lázárné Verebes Ilona megyei rajz szaktanácsadó volt.

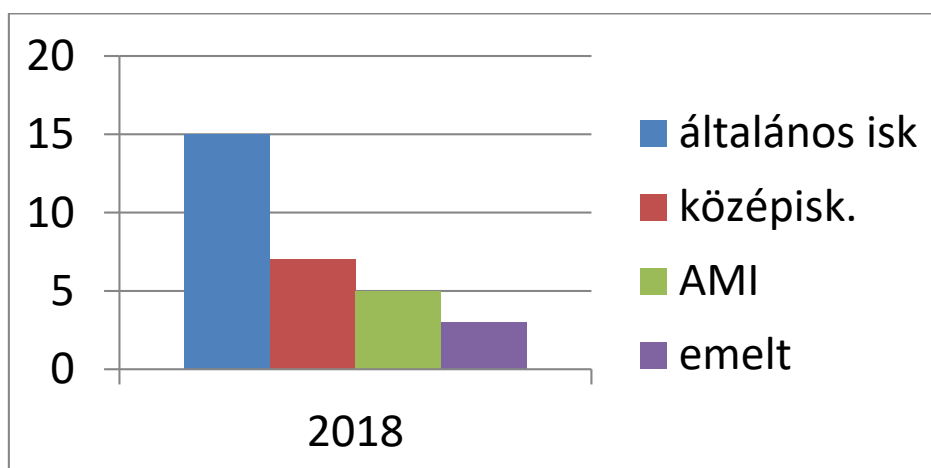
A 2014/15-ös tanévtől a verseny helyszíne a Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakgimnázium és Kollégium, szervezője Milanovich Lászlóné a képzőművészeti tagozat vezetője.

4.1. A népszerűség számokban

Az eltelt tizenöt év átlagában nézve minden adatot, évente 500-600 beküldött pályamű volt, a díjazottak száma évfolyamonként körülbelül 10 fő, ami több megosztott díjat, illetve a tagozatos, és nem tagozatos díjazottakat takarja. Összesen évente körülbelül 130 fő díjazott versenyzővel számolhatunk. A versenykiírás minden évben már október hónapban eljut a megye általános és középiskolaiba. A beküldési határidő általában február első hete, a II. forduló két héttel később van. A díjkiosztó és a kiállítás megnyitó március első hete.

1. sz. ábra: Résztvevők és díjazott tanulók létszámadatai, változásai 2006-2018 között
(Adatszolgáltató: Lázárné Verebes Ilona)

2. sz. ábra: Résztvevő intézmények alapfok, középfok, emelt óraszámú tanított és alapfokú művészetoktatási intézmény szerinti csoportosításban

3. sz. ábra: Oktatási Hivatal által szervezett megyei rajzversenyek

A 3. sz. ábrán az országban található megyei képzőművészeti versenyeket gyűjtöttem össze, amiket az Oktatási Hivatal¹ által a POK szervez, tankerületenkénti felosztásban. A mosolygó arc jelzi a rajz-vizuális kultúra tárgyból szervezett megyei tanulmányi versenyeket. Egyéb, magán szervezésű megyei vagy városi képzőművészeti versenyek is vannak, de ezekről nincsenek adatok. Győr-Moson-Sopron megyében még csak feltételesen van jelezve, mert a POK által az OH versenyek listájába történt jelentkezés még feldolgozás alatt van.

5. Technikák szerinti csoportosítás

A versenyzőket befolyásolják a téma feldolgozásában, a sokoldalú megközelítési lehetőségben, a már tanult művészeti technikák. A beküldött munkákon, tablónkon található legnépszerűbb megoldásokat számba véve alakult ki ez a lista, sokéves átlagban. A sorrendiség a technikák népszerűségét jelenti.

- grafika, (tűfilc, zselés filc, ceruza);
- festés: akvarell, tempera, akril, színes üvegfestékek, pasztellkréta, olajpasztell, anilin, ritkán olaj;
- kollázs, montázs;
- viaszkarca;
- viaszolások eljárások: anyagbatik, papírbatik, „vasalós” technika;
- lemezdomborítás, (kenőcsös tubus- lemez domborítása);
- festékszórás, festékfújás, spriccelt és fonalhúzásos technika;
- monotípiák;
- papír kivágás, kimetszés, negatív és pozitív formák felhasználása;
- sokszorosítási technikával: papírdücsos technikával, rézkarc, hamis rézkarc, stencilezéssel, linóleummetszéssel;
- egyéb anyagok ráragasztással: gyűrt, gombóc papírok, natúr/színes madzagok, sodrott papír zsebkendő, fonalak;
- varrott fonalképek;
- frottázs technika;
- sógyurma képek;
- tésztaképek;
- fapálcika, falapoc, hurkapálca.

A tárgyalások anyagát, (7-8. évfolyamon) azt, hogy miből készülnek a beküldött tárgyak, nagyon kreatívan oldják meg a versenyzők. Leggyakoribb a papírplasztika, papírmásé. Ezt követi a textilanyag, (varrt, batikolt, festett, hímzett, kötött,) majd a fából, műanyagból készült tárgyak sokasága. De volt már igazi, „kristályokkal” egyedien díszített körömcipő is a beküldött tárgyak között, könyv, amiből a papírszobrot a könyvlapokból kivágott forma adta, pozitív-negatív foltjával. Vagy igazi olvasó lámpa, aminek a búróját újragondolta, alkotta a versenyző. Az utóbbi évek tapasztalata, hogy az egyszerű, kreatív megoldásokat keresik. Természetesen nagyban befolyásolja a tárgyalást, annak technikai megoldását, az éppen aktuális versenykiírás.

6. Jövőkép

A tanulmányi versenyeket az egyes tantárgyak népszerűsége, a tantárgyat tanító pedagógus habitusa határozza meg. Kérdés, hogy a jövőben, a tanítói, tanári pályát választó rajz szakosok közül, kiből válik versenyeztető tanár, kinek lesz rá energiája, szakköre, elhivatottsága, hogy versenyzőket készítsen fel hosszú heteken át. Nagy a felelőssége ebben a főiskoláknak,

¹ Adatok az OH honlapjáról: <https://www.oktatas.hu/koznevelés/pok>, utolsó elérés: 2019. február 12.

egyetemeknek és a személyes tapasztalatoknak, amiket tanulmányaik során szereznek a hallgatók.

Az pedig, hogy tanárként, tanítóként kit „szólít meg” a verseny kiírás, az a versenyszervezőn és a verseny hírnevén múlik. Sajnos ez a helyzet nem rendezett, nincsenek szabályai, hagyományai a rajzversenyeknek. Akárki gondol egyet és meghirdeti, jobb esetben van hozzá némi „jogosítványa”, szakmai zsűrije, rosszabb esetben csak a „like gyűjtés” száma dönt. A szakmának kellene a dolgokat a helyére tennie. Megvédenie a gyerekeket a rajzverseny álcája mögött megbújó reklámhadjáratoktól, giccses munkák, másolások piederesztálra emelésétől.

Ezért is fontos a tanári, kollegiális kapcsolatokat, sajnos az egyre kevesebb idő mellett is megőrizni, egymás iránti szakmai megbecsülésünket kifejezésre kell juttatni. Ennek egyik legszebb, legsokoldalúbb formája ez a rajzverseny, aminek már évtizedekre visszanyúló, közösség formáló ereje van Győr-Moson-Sopron megyében. A közösség tagjaként nőtem bele a feladatba, és vettem át a stafétát Lázárné Verebes Ilona megyei rajz szaktanácsadótól.

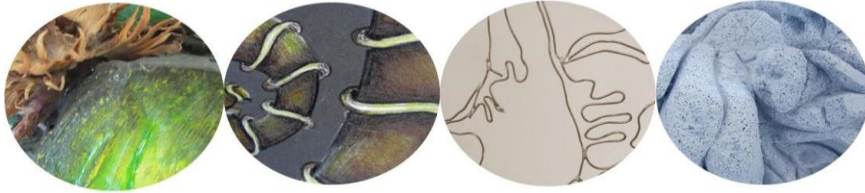
7. Képek

Az eredeti oklevél Farsang Sándor grafikusművész alkotása, amit Gollowitzer Szabina grafikusművész gazdagított egy általa tervezett logóval. Cziráki Lajos festményén látható földgömb szimbólumot alakította át a verseny logójává.

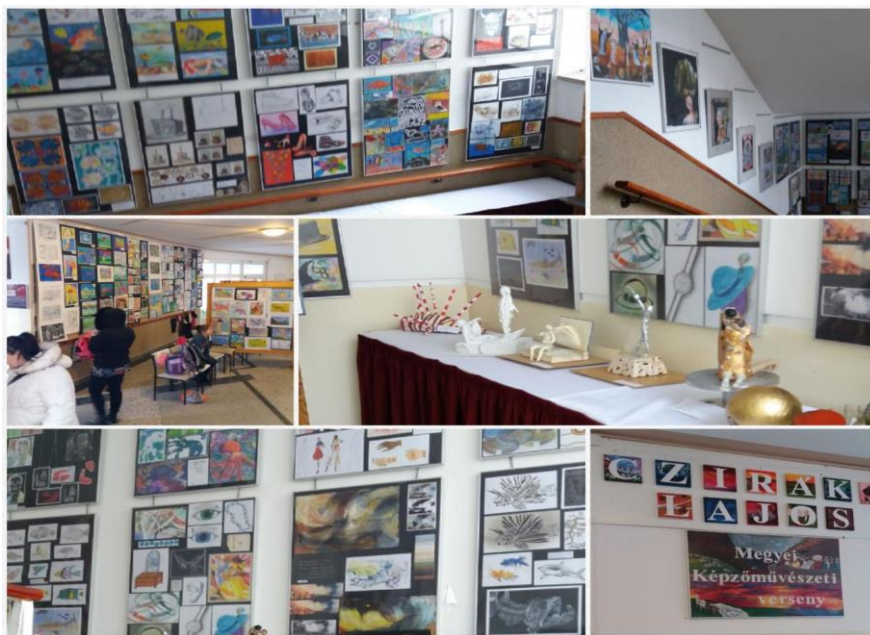
A meghívó minden évben a befotózott munkák szép részleteit rejti. A logó is szerepel a technikai felsorolásban, ami tárgyalást, a rajzi, festészeti, grafikai megoldásokat vonultatja fel.

M E G H Í V Ó

CZIRÁKI LAJOS KOMPLEX KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYÉNI VERSENY 2017

A fotómontázs a Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola és Szakgimnázium kiállítási helyszíneit, folyosóit, auláját mutatja be. A képek egy hónapra beborítják az intézmény falait, a kitett tárgyalkotások, díjazott munkák részei a mindennapi életnek. Ezzel is nevelve a diákságot arra, hogy környezetünkben szép dolgokkal vegyük magunkat körül.